

De Vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Den Haag, 12 februari 2016
Dossiernummer: 3.1.2/3
telefoonnummer: +31 (0)70 335 35 77
e-mail: r.huges@advocatenorde.nl

Betreft: AO IVD-aangelegenheden – 17 februari 2016

Geachte voorzitter en leden,

Op 17 februari 2015 houdt uw commissie een algemeen overleg over de IVD-aangelegenheden. Op de agenda staat de behandeling van de brief van minister Plasterk van 16 december 2015 waarbij de tijdelijke regeling onafhankelijke toetsing bijzondere bevoegdheden Wiv 2002 jegens advocaten en journalisten wordt aangeboden ("Tijdelijke regeling"). De Nederlandse orde van advocaten (NOvA) maakt dienaangaande graag haar standpunt kenbaar.

In voornoemde brief van 16 december 2015 wordt verwezen naar de uitspraak van de voorzieningenrechter van de rechtbank Den Haag van 1 juli 2015, die in hoger beroep door het gerechtshof op 27 oktober 2015 is bekrachtigd. Hierin is beslist dat het huidige gevoerde beleid door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten indien zij bijzondere bevoegden jegens advocaten of hun cliënten willen inzetten gelet op de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EVRM) onvoldoende waarborgen bevat. De Staat dient voor 1 januari 2016 te voorzien in beleid op grond waarvan de inzet van bijzondere bevoegdheden jegens advocaten of hun cliënten kan worden getoetst door een onafhankelijk orgaan. De NOvA is van mening dat met invoering van de Tijdelijke regeling niet voorzien wordt in de vereiste onafhankelijke toetsing.

Geen onafhankelijke toetsing

In de Tijdelijke regeling wordt een tijdelijke toetsingscommissie ingesteld die bindend advies uitbrengt als de minister voornemens is toestemming te verlenen voor de uitoefening van bijzondere bevoegdheden uit hoofde van de Wiv 2002 die ertoe kunnen leiden dat kennis wordt genomen van vertrouwelijke communicatie tussen een advocaat en een rechtzoekende. De tijdelijke toetsingscommissie bestaat uit een lid en een plaatsvervangend lid. Blijkens de toelichting kan de toetsing door een lid plaatsvinden en is voorzien in een plaatsvervangend lid voor spoedeisende gevallen. Als lid is benoemd de voorzitter van de CTIVD, de toezichthouder op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

De NOvA meent dat beide functies niet met elkaar verenigbaar zijn en de vereiste onafhankelijkheid daardoor niet gewaarborgd wordt. De tijdelijke toetsingscommissie geeft namelijk eerst vooraf advies aan de minister of mag worden afgeluisterd en de CTIVD adviseert vervolgens de minister achteraf over eventuele klachten van advocaten over dit afluisteren. Ook de functie van algemeen toezichthouder van de CTIVD op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten komt in het gedrang als blijkt dat advisering door de tijdelijke commissie niet deugt op basis van gemaakte fouten in het

Bezoekadres

Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35

Postadres

Postbus 30851
2500 GW Den Haag

www.advocatenorde.nl

systeem waar de CTIVD toezicht op moet houden. Het komt er in feite op neer dat de CTIVD toezicht houdt op zichzelf. Dat is per definitie niet onafhankelijk.

Daar komt bij dat benoeming van de leden van de CTIVD plaats vindt op voordracht van de betrokken ministers. In de CTIVD zitten derhalve alleen leden die de goedkeuring van de ministers van binnenlandse zaken en defensie kunnen wegdragen. De CTIVD is om die reden niet onafhankelijk en door de benoeming van de voorzitter van de CTIVD als enig lid van de tijdelijke toetsingscommissie, de tijdelijke toetsingscommissie ook niet.

Voorafgaande rechterlijke toets (direct tappen)

De NOvA stelt zich op het standpunt dat de noodzakelijke onafhankelijkheid alleen gewaarborgd wordt door een voorafgaande rechterlijke toetsing. Op die wijze wordt iedere vorm van belangenverstrengeling of willekeur voorkomen en is sprake van onafhankelijke controle op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten die in lijn is met voornoemde uitspraak van de voorzieningenrechter en de rechtspraak van het EHRM.

In de Wiv is al bekendheid met het vragen van voorafgaande rechterlijke toestemming indien inlichtingen- en veiligheidsdiensten brieven willen openen (artikel 23 Wiv). Ook in het strafrecht is een voorafgaande rechterlijke toets vereist voor het af luisteren van advocaten. Het ligt dan ook in de rede dat een gelijke bescherming ook gaat gelden indien de inlichtingen- en veiligheidsdiensten advocaten willen af luisteren, gelijk als voor journalisten in het wetsvoorstel Wiv ook is voorgesteld.

Uitbreiden systeem nummerherkenning (indirect tappen)

In de Tijdelijke regeling is bepaald dat indien bij de uitoefening van een bijzondere bevoegdheden door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten jegens een ander dan een advocaat gegevens worden verworven die betrekking hebben op de vertrouwelijke communicatie tussen een advocaat en een rechtzoekende (indirect tappen), achteraf toestemming aan de tijdelijke commissie moet worden gevraagd. Dat betekent dat de inhoud van alle vertrouwelijke advocaat- cliëntgesprekken al bekend is bij de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en de geheimhouding daarvan niet gewaarborgd is.

Geheimhouding kan wel worden gewaarborgd door invoering van een systeem van nummerherkenning. In 2011 is reeds een systeem van nummerherkenning ingevoerd voor het tappen van telefoongesprekken tussen cliënten en hun advocaten door de nationale politie. Het systeem van nummerherkenning zorgt ervoor dat telefoongesprekken tussen cliënten en advocaten niet real-time of naderhand worden afgeluisterd. Sinds medio 2013 is ook in samenwerking met de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) een systeem van nummerherkenning ingevoerd. Een vergelijkbaar systeem kan op betrekkelijk eenvoudige en gelijke wijze worden ingevoerd bij de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De NOvA is graag bereid - gelijk als bij de invoering van de systemen bij de nationale politie en DJI - zich hiervoor in te zetten en daarover in overleg te treden met de betrokken ministers, zodat de vertrouwelijkheid van gesprekken tussen advocaten en hun cliënten gewaarborgd wordt.

Hoogachtend,
namens de algemene raad,

R.A. Fibbe
lid algemene raad
portefeuillehouder strafrecht